



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 11. Ad Paranam res gestæ narrantur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

mansuros. Quamquam id affectuosè magis exoptabant, quàm quòd sedem in eo terrarum loco poni posse sperarent: satis namque apparebat eas terræ cœlique asperitates cuius externo homini fore intolerabiles. Igitur cùm in tor scopulos distracta gens esset, ut nec ad doctrinam audiendam coire, nec ab doctoribus adiri posset, satis habuere Socii, si negotio eorum Divino Numini commendato, adventantes subinde ad Chiloënsē sedem Chunos, Huillosque omni opejuvarent. In schedis tamen memorialibus reperio, Chiloënses Socios aliàs etiam ad easdem insulas renavigasse: ut scias Apostolicorum hominum desideria, nisi aditis Mundi finibus, terminari non posse.

AD Paranā, superiori anno, Itapuanos Jaguapuanosque Neophytos, fame dispalatos, incredibili labore Rochus Gonsalvius & Franciscus à Valle ad oppida reduxerant, cùm lues, ex immundarum rerum esu & corrupto aère orta, plebsque cum ipso Francisco à Valle prostravit: tum demum omne onus utriusque oppidi in unum Rochum incubuit, indubiè granditati laborum succubiturum, nisi ingentibus animi corporisque viribus præditus fuisset. Tantis laboribus accessit perversitas magorum, spargentium in vulgus Baptismo corpora mactari. Reperta mulier est, quæ filium ex rabie iteratis aquarum infusionibus obrueret, quò baptis- mi aquas tanquam perniciosam labem eluendo emacularet. Altera mulier, ne infantem suum baptismo, ut aiebat, perditum iret, in Rochum ingentem fustem contorsit, indubiè percussura, nì ictus in vanum abiisset. Barbarus homo eadem de causâ in eundem ferociter involavit, prostravissetque grandi vulnere inflicto, nì vetula impetum retardasset. Ethnici panè omnes, tanquam phrænetici, medicum suum & unicum animæ remedium oderant, ab domorum suarum ingressu magno conamine arcentes, & ne vi ipse irrumperet, ad sylvas & obvia latibula se suosque infantes recipientes. Non desistebar tamen ab opere Apostolico Gonsalvius, & more parentum, filios phræneticòs se laniare volentes, non deferentium, spretis vitæ periculis, quâ datâ portâ se ingerens, dicendi vi baptismi utilitatem asserere contendebat. Circuibat ipse solus oppidum, ad prædia cursitabat, fugitivorum receptacula, tum per se, tum per Neophytorum fidelissimos excutiebat; mirabili celeritate ad Jaguapuanos eadem præstiturus excurtebat; tanto successu, ut omnes moribundi (si viginti adultæ ætatis homines contra baptismum animum obstinantes excipias) expiati obierint. At ubi Franciscus à Valle convaluit, ipse Rochus, secundo flumine navigans, omnia littora ac insulas Paranæ per sexaginta leucas excutiens, pluribus mortalibus lue afflatis salutare aquas infudit. Eadem vis mali, adversi fluminis Ethnicos corripiens, stragem corporum fecit: demessis præsertim Ariolorum Magorumque Religioni infestorum capitibus: diceres amotis obstaculis ferocissimos quosque Barbarorum à peste demessos fuisse, ut via planior (sicuti videbimus) Evangelio sterneretur. Ad eos juvandos excurri non potuit ob Sociorum penuriam: unicus tantum ex tanto numero repertus fuit, qui æternæ mortis metu, deficiente navigio, ubi se peste tactum sensit, ligno inequitans secundo flumine se labi sivit, donec in ea parte sisteretur, unde ab Itapuanis cerni posset, à quibus ad ripam extractus, & ad oppidum deductus, Baptismo à Gonsalvio impetrato, non diu post, ut spes est, ad gloriam evolavit. Adulto jam anno Thomas Urvenia, Petrus Bosqueirus, & Petrus Romerus, Sacerdotes, in subsidium Paranensium venêre. Petrus verò Oniatus Provincialis adverso Paranâ navigans, nova oppida pro munere primùm inspexit; & è Paranensium Sociorum consilio decrevit, sedem Societatis ponendam esse in Jaguapuanò oppido, & Urvaicensē Provinciam, hæcenus intactam, quovis spreto periculo, adeundam esse. Secundùm hæc, Socios in hunc modum dispersit: Itapuanò oppido Didacum Boroam Sociis Paranensibus & Urvaicensibus moderaturum, & Petrum Bosqueirum Flandro-belgam; Ignatiano Claudium Ruierium Burgundum & Franciscum à Valle Bæticum; Jaguapuanò Petrum Romerum Hispanensem, & Thomam Urveniam Cantabrum; Urvaicensi verò expeditioni Rochum Gonsalvium, unicum multis partem, præfecit. Regressò Provinciali, Petri Romeri primus labor fuit, cum

CAPUT

XI.

Ad Paranâ res gestæ narrantur.

*Mulier baptizatum filium aquis obruit.**Rochi Gonsalvii periculum.**Labores.**Ariolorum mortis.**Socii per Paranâ dispersantur.**Interior Parana pars excutitur.*

Rochus Gonfalvio, ad Urvaicensem Provinciam destinato, littorales Paranae pagos invisere, tum ut commendatione veteris magistri apud eos inclaresceret; tum vel maximè ut notitiam populorum Christo aggregandorum coram caperet. Quibus feliciter peractis, fausta omnia sibi invicem precati, post emissam uterque trium votorum publicam professionem, Rochus in Urvaicensem Provinciam, Romerus Jaguapuanam versus iter arripiunt.

CAPUT
XII.
Jaguapua
sede Socie-
tatis occu-
patur.

Maraca-
nais (es) re-
ducuntur.

Palustres ho-
mines ad fi-
dem sollici-
tantur.

Resistit spe-
ren.

Paranenses
Insulari con-
vertuntur.

Socii mecha-
nica trahunt.

JAGUAPUA, oppidi designatio potius, quam oppidum, quadringenta non amplius capita, reliquis peste sublati, numerabat. Caterum spes erat futurum, ut increfceret reductis ex vicinis remotisque locis quamplurimis mortalibus, Paranae insulas ac littora sparsim incolentibus. Postquam ergo Jaguapuanis, qui fermè omnes Ethnici erant, Socii persuasere, ut, pellicibus & falsis religionibus relicti, ad Fidem Christianam se inclinarent, eorum plerosque salutaribus undis abluerunt: atque ut commodiùs Sacris nostris adessent, Aedem multitudinis capacem erexere. Compositisque utcumque ad urbanitatem Barbarorum animis, Petrus Romerus, Thomà Urvenià ad farcinas relicto, ad vicinos remotosque populos Christo lucrandos animum advertit. Non procul ab novello oppido Maracanais, Barbarorum pagus non infrequens, aberat: quorum nonnulli aliorum, Sociorum suasu, Jaguapuanis se aggregaverant: reliqui in impietate persistebant. Horum non pauci ab nescio quo transfuga dementati, majoris libertatis spe, secundo flumine longissimè transfugerant: quos, spretis periculis, statim sequutus Romerus, autoritate è fuga retractos, confectis centum circiter leucis, Jaguapuanis & Christi partibus feliciter adjunxit. Ab ea expeditione redux, Maracanaim repetens, adeo acriter in rem suam intendit, ut plerisque antea in impietate pertinacibus se sequi suaserit. Repugnabant ducenta circiter Ethnicorum capita, qui ut se impervios facerent, paludosis locis abruptisque saxis abdiderant, quos per paludes umbilico tenuis aquis immerfus, & per abrupta rependo, facer venator indagans, tandem omnes benefaciendi arte pellexit, ut Religionis ergò Jaguapuanam se conferrent. Destructo penitus pago, non eo procul ad Paranae contiguam paludem se convertit. Narrabant indigenæ sub primum Hispanorum adventum hujus paludis littora scaturisse innumeris Indis, sed plerisque partim insalubritate crassi aëris absumptis, ad paucitatem reducti erant: eò delatus Romerus spondit superstitionibus, si se sequi vellent, magnas animarum corporumque utilitates percepturos, & manifestis Dei ubique præsentis beneficiis in hac mortali vita potituros. Cui Aperera, hujus paludis Casiquius, jocanti quàm seriose similior: *Si, inquit, Deus ubique præsens est, hic aequè ac alibi nobis aderit, ut hætenus adfuit vitæ commoda liberaliter largiendo.* Cùmque subintulisset Romerus multa de necessitate doctrinæ, & de honorum malorumque finibus, eadem à Barbaro verborum futilitate illusus, irritò incepto regreditur; hoc uno lætus, quòd semen verbi Divini jecisset, fructum in tempore suo daturum. Nec spes rei fefellit eventus, alià occasione omnibus hujus paludis accolis per Paranenses Socios ad partes Christi feliciter translatis. In medio Paranae insula jacet, circuitu octodecim leucas complectens: ea in alta promontoria, rupibus præcellis cincta, assurgit, undique inaccessa, nisi quæ per frequentes periculososque aquarum vortices paulatim sese demittit: olim Paranensium contra vim Hispanorum receptaculum munimenque fuisse perhibebatur, unde ejus accolæ, præter innatam indolis ferociam, bellicos animos adhuc conservabant. Eò etiam Romerus, contempto discrimine, cimbulâ vectus iter arripuit. In decursu aquarum vortice interceptus, vix latum unguem ab naufragio, ope Principum Apostolorum ab eo invocatorum evitato, abfuit. Ad insulam appulsus, Arariæ Casiquio & centum capitibus persuasit, ut se, Religionis Christianæ capeffendæ ergò, Jaguapuanis adjungerent. Denique ventilatis Paranae littoralibus latebris, aucto jam oppido, ipse & socius ad urbanitatem novis hominibus imponendam animum adjecere. Quod ut præstaret, ab nullo opificio quantumvis vili abhorrebant; textoriam, fabrillem, rusticam artem instituentes. Sed animarum cura longè major erat, quàm factum, ut reducti omnes Ethnici egregiè instructi, variis temporibus ad sacrum fontem accesserint: nec defuit patientiæ materia. Nescio quis Neophytus,

supinâ